сюжетно-фабульну площину вчинки, що мотивуються авторським світоглядом. Отже, розуміння характеру Ярополка постає крізь зміщення нараційних площин, історичної та літературної. На цьому тлі увиразнюється мотив самотності, запропонований автором. Відповідно, хатина на березі Дніпра поблизу лісу, самотні мисливець і рибалка, – це той простір, який субстанціювався на архетипному рівні, й не заперечує можливість наступного розвитку подій.

Важливим принципом побудови твору є використання кількох наративних рівнів. Наратор використовує прийом "текст у тексті", метадієгетичне повіствування, коли він (наратор) виступає в ролі слухача, його дидактична роль яскраво проявляється в моральних сентенціях. На це вказують своєрідні індекси, сигналізуючи, що оповідач – досвідчена людина старшого віку. Особливістю оповідної структури твору є те, що наратор синхронно переходить від характеристики однієї групи осіб до іншої, переноситься з однієї просторової площини в іншу. Відповідно, семіосфера оповідання вирізняється такими типологічними особливостями, як широким діапазоном матеріалу, охопленим художнім часопростором, розгорнутим сюжетом, нестатичними характерами головних героїв, що подаються в еволюції і динаміці, колом другорядних персонажів тощо. Кожна оповідувана подія показана як ланка дієгезису, оскільки вступає в корелятивні зв’язки з іншими подібними наративними одиницями. Художній наратив твору, характеризуючи потік життя й осягнення його як динамічної сфери, стає ознакою жанрової макростуктури. Ця структура експлікує всі аспекти життя людини, володіє здатністю проникати в психологію її душі. Діапазонно досліджуючи життя, характер головних героїв, помічаючи дрібне й непомітне, аналізуючи й синтезуючи, гетеродієгетичний наратор створює такий жанровий різновид, у якому все ж переважає "лірична замкненість", що не виходить за межі дослідження двох головних героїв й перешкоджає авторові розкрити соціальну картину світу.

Отже, розглядаючи повість Є.Мандичевського "Ярополк І" в контексті національної літератури доби українського модернізму, бачимо збереження традицій з боку жанрової приналежності твору. Однак, естетичний досвід нової доби позначився на реалізації релігійних імперативів у художній субстанції твору, на застосуванні наративної системи, що дозволило по-новому висвітлити проблему суб’єктивності, художньо дослідити екзистенційну сутність людини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лупейко О. Один із "хатян" Андрій Товкачевський / О.Лупейко // Слово і час. –1999. – № 1. – С. 20-25.
2. Поліщук В. Жанрові особливості новелістики Михайла Старицького / В.Поліщук // Слово і час. – 2002. – № 12. – С. 36-40.
3. Мандичевський Є. Ярополк І. (Повістка з перших початків християнства на Руси) / Є.Мандичевський. – Коломия, 1897. – 57 с.
4. Шумило Н. Бароково-готичні відлуння в українській прозі кінця XIX – поч. XX ст. / Н.Шумило // Слово і час. – 2000. – № 9. – С. 6-15.

УДК 821. 161. 2 П-31. 09

ХУДОЖНЯ ПЛОЩИНА РОМАНУ С.ПЛАЧИНДИ "ЮРІЙ ЯНОВСЬКИЙ"

Проценко О.А., к. філол. н., доцент

Запорізький національний університет

Стаття присвячена дослідженню біографічного роману С.Плачинди "Юрій Яновський", зокрема, з'ясовуються прийоми художнього моделювання подій і осіб, розкриваються провідні риси характеру відомого письменника, психологія його поведінки.

Ключові слова: історико-біографічна література, біографічний роман, документ, факт, художній домисел, вигадка.

Проценко О.А. ХУДОЖЕСТВЕННАЯ ПЛОСКОСТЬ РОМАНА С.ПЛАЧИНДЫ "ЮРИЙ ЯНОВСКИЙ" / Запорожский национальный университет, Украина.

Статья посвящена исследованию биографического романа С.Плачинды "Юрий Яновский", в частности, выясняются приемы художественного моделирования событий и лиц, раскрываются основные черты характера известного писателя, психология его поведения.

Ключевые слова: историко-биографическая литература, биографический роман, документ, факт, художественный домысел, вымысел.

Protsenko O.A. THE ART PLANE OF NOVEL S.PLACHYNDA "Yury Yanovsky" / Zaporizhzhya National University, Ukraine.

Article is devoted to the exploration of biography novel S.Plachynda by "Yury Yanovsky", it includs darified art of modeling techniques researched the events and people, shows the leading traits of the famous writer, the psychology of his behavior.

Key words: the historical-biographic literature, the biographic novel, the document, the fact, an art conjecture, concoction.

Історико-біографічна література, розкриваючи найдраматичніші суперечності минулого, відтворює складну долю героя й знайомить із соціальною, психологічною, духовною атмосферою, в якій він жив і під впливом якої формувався. Це найдавніший вид літератури, витоки якого сягають античних часів.

У белетризованій біографії "оригінальність письменницька визначається вмінням скомпонувати матеріал, внутрішньо організувати, аби він запрацював, допоміг розкрити особливості життєвого й творчого шляху тієї чи іншої особистості, яка залишила яскравий слід в культурному чи суспільно-політичному житті країни" [1, 115].

Посилення уваги письменників до біографічних жанрів М.Бахтін вбачав у визначальній ролі того факту, що "біографічне життя й біографічне висловлювання про життя завжди овіває наївна віра, атмосфера її тепла, біографія глибоко довірлива… вона передбачає охоплюючу її добру активність" [2, 144].

Успіхи письменників-біографів ХХ століття – Р.Іваничука, Г.Колісника, С.Плачинди, М.Слабошпицького, Ю.Хорунжого, Вас. Шевчука тощо – дали поштовх для поглиблення теоретичного осмислення художніх життєписів. Є.Баран, І.Братусь, О.Галич, Г.Грегуль, І.Данильченко, О.Дацюк, А.Меншій, Л.Мороз, М.Сиротюк, І.Ходорківський – далеко не повний список імен літературознавців, які досліджували особливості розвитку, специфіку творення та жанрову своєрідність біографічної прози.

Сьогодні назріла потреба оцінити творчість Сергія Петровича Плачинди – відомого публіциста, прозаїка, автора біографічних романів "Олександр Довженко" (1980), "Юрій Яновський" (1986), "Балада про степовика" (1987). З огляду на концептуальність, аналітичність і оригінальність мистецьких рішень запропонованих письменником у названих романах, можна стверджувати, що вони заслуговують на ґрунтовне дослідження.

За об'єкт дослідження взято біографічний роман С.Плачинди "Юрій Яновський". Мета статті полягає в розкритті творчої лабораторії митця, зокрема, в з'ясуванні прийомів художнього моделювання подій і осіб. Завданнями передбачено виявити засоби асоціативно-психологічної організації біографічного матеріалу; дослідити естетичне та композиційне навантаження документів у відтворенні подій, характерів, явищ; показати специфіку моделювання образів.

В інтерв'ю газеті "Літературна Україна" від 29 квітня 2010 року С.Плачинда означив своє творче кредо так: "жодного зайвого слова <…> виняткова композиційна стрункість, сюжетна динаміка, сувора доцільність у доборі фактів, а також добірна мова, влучні епітети тощо" [3, 6].

Композиція роману "Юрій Яновський" засвідчує прагнення митця об'єднати документальні факти художньо-белетристичними зв'язками. Твір складається з низки розділів, які окреслені назвами (як наприклад, "Як було знайдено мамутові бивні", "До безуму люблю степ", "Романтичні полини", "Визнання", "Український Гомер", "Жива вода" та інші) й висвітлюють конкретний період з життя письменника.

Виклад подій у творі хронікальний: від перших кроків Ю.Яновського в літературному житті (редактор і активний автор стіннівки літературного гуртка Київського політехнічного інституту, 1923) до смерті (1954). Ретроспективні спогади повертають читача в дитинство та юність письменника. Оповідь у творі ведеться або від імені автора, або від імені дружини Ю.Яновського – Т.Жевченко – актриси театру "Березіль" Леся Курбаса.

Вагомою складовою роману є вдалий добір фактичного матеріалу: названі заклади, в яких Ю.Яновський навчався й працював (Єлисаветградське реальне земське училище, Київський політехнічний інститут, Харківське Всеукраїнське кінофотоуправління, Одеська кінофабрика й т. ін.), окреслено коло друзів, письменницьке оточення. Інколи простежується надмірна фактографічність (про рід письменника, дружину), яка полягає в прагненні автора донести до читача якомога більше інформації.

Інкорпорування тогочасних документів (запис метричної книги за 1902 на сторінці 416 під датою 14 серпня; Указ Президії Верховної Ради СРСР про нагородження Ю.Яновського Орденом Трудового Червоного Прапора за видатні успіхи й досягнення в розвитку радянської художньої літератури (31 січня

1939); Указ Ради Міністрів СРСР (1948) про присвоєння Сталінської премій за цикл "Київські оповідання") поглибило достовірність оповіді. Роль інформативного джерела відіграють також щоденникові записи за 7.IV.1927, 19.V.1943, 21.VIII.1943, 25.II.1945.

Зважаючи на роль і значення листування для реконструкції життєпису героя, письменник широко використав епістолярій, поєднавши різні форми його транспонування в художню тканину твору. Переважна більшість – це ділові листи до літературознавця М.Могилянського, тодішнього заступника Голови Раднаркому УРСР Ф.Редька, письменника О.Гончара. В них автор порушує актуальні проблеми, пов'язані з культурно-освітнім, літературним життям. Вміщені й листи до дружини Т.Жевченко.

Знайшли своє місце в романі "Нові матеріали до біографії Ю.І.Яновського" Н.Загрійчук; "Слово про брата" О.Яновської; спогади "Юрій Яновський, якого я знав" І.Муратова, "На зорі юності" І.Ле, "Майстер залізної троянди" М.Бажана та інші.

Прикметно, що життєвий шлях письменника окреслено в розкритті цілісної картини епохи Ю.Яновського. Початок громадянської війни: "свистять кулі, чути скрекотіння кулемета, вибухи гранат <…>, вриваються зі степів тачанки Махна чи Шкуро, отаманші Марусі чи Григор'єва <…>, пробивається геройський загін Полупанова, майорять червоні прапори…" [4, 37]; натуралізм Першої світової: "Крики, стогін, холодний полиск шабель, залита кров'ю бруківка, вбитий кінь на перехресті – все це навіки вкарбувалося в Юркову пам'ять" [4, 37-38], що ляже в основу повісті "Байгород". Не менш страшні картини німецької окупації: "на майдані шибениці з повішеними. Тут же розставлені дубові бочки, на яких б'ють шомполами селян. Криків і стогону не чути: кілька німецьких солдатів весело награють бравурний марш на губних гармошках. А довготелесий кайзерівський офіцер навіть грайливо диригує, сміючись… Гойдаються повішені; звиваються, здригаються від ударів шомполами закривавлені тіла людей…" [4, 39].

Творчий доробок Ю.Яновського транспонований за допомогою цитування поезій ("Дзвін", "1920", "Поетові" й т. ін.), уривків таких творів, як "В листопаді", "Байгород", "Майстер корабля", "Чотири шаблі", "Вершники". Так, нарис "Історія майстра" вводить в атмосферу зйомок "Сумки дипкур'єра". Подані цитати виглядають не чужорідними елементами основного тексту, а органічними його складниками. С.Плачинда досить детально оповідає про виникнення задуму, історію написання того чи іншого твору.

Значне місце в романі посідає опис процесу народження кіно. Прозаїк детально оповідає про створення першого кіносценарію Ю.Яновського про повстання гамбурзького пролетаріату "Гамбург" – "органічного й закономірного у творчому процесі митця" [4, 80], який засвідчив про появу "вродженого кінодраматурга" й народження української кінодраматургії. Не оминув автор і постать О.Довженка, його перші невдачі – робота над кіносценарієм "Вася-реформатор" й світове визнання "воістину мистецького й воістину довженківського фільму" [4, 80] "Звенигора".

За переконаннями С.Плачинди саме Ю.Яновський згуртував навколо себе людей талановитих, самобутніх – таких, як А.Бучма, О.Довженко, В.Кричевський, І.Бабель, М.Бажан, Д.Демуцький, Д.Бузько, Д.Капка (Капкунов) й "дав українському кінематографу <…> могутній форсаж" [4, 93]. За 1925 рік Одеська кінофабрика випустила два художніх фільми, а 1926 року, з часу появи в березні місяці Ю.Яновського на фабриці, – сімнадцять фільмів. "І добився він цього не галасом, не гучними деклараціями та закликами, не солодкавим сюсюканням та запобіганням перед усіма і всім, не цілодобовою суєтною біганиною та метушнею (хоч роботи було багато!), не адмініструванням, а своїм умінням шанувати кожного працівника, помічати в ньому передусім талант, працездатність. А ще – вмінням керувати творчим процесом конкретно, по-діловому, на доброму професійному рівні, з індивідуальним підходом до кожного" [4, 94]. Письменник дослідив мотивацію виникнення кіносценаріїв, уявив думки й почуття митців при їх створенні, домислив події, що відбувалися на знімальних майданчиках.

Мало уваги в романі приділено останнім шести рокам життя та творчості Ю.Яновського. Автор називає твори, над якими працював митець (нова редакція роману "Жива вода", що називатиметься "Мир", оповідання "На ярмарку", "Чисте мистецтво", "Явтух Каленикович", п'єса "Молода воля" й т. ін.), оповідає про творчі задуми "сценарію великого фільму про підпільну боротьбу проти гітлерівців на Україні" [4, 241], роману про геніальну поетесу Лесю Українку. Дізнаємося лише про грандіозні задуми (написати цикл творів про Києво-Могилянську академію, про її корифеїв, світочів духу, науки й культури Григорія Сковороду, Памву Беринду, Петра Могилу, Івана Вишенського, Феофана Прокоповича), які лягли на папір лише нотатками: "Надто мало сувора доля відпустила йому життя" [4, 241].

Автор досконало освоївши специфіку історико-біографічного жанру, творчо дослідив праці літературознавців про письменника, проник в глибокий зміст численних документів про Ю.Яновського. С.Плачинда вводить у контекст роману рецензії, відгуки літературознавців та театральних критиків, друзів. Наприклад, роман "Вершники" високо оцінюють О.Селивановський, І.Альтман, Мате Залка,

В.Вишневський. М.Куліш висловлює вдячність за масштабність, зримість і новаторство "Чотирьох шабель": "…революційні маси, партизанські армії, розмах революції, її народність – все це вдалося намалювати широкими мазками, цікаво, історично достовірно. Я читав і плакав, бо впізнав себе, свій полк і моїх орлів" <…> "Чотири шаблі" – це велика проза" [4, 130]. В рецензії Ф.Якубовського відзначений "свіжий і своєрідний" стиль автора, його "інтимна, трохи акварельна манера оповідати", "щирий товариський зв'язок з читачем", "ритмічність оповіді" "Мамутових бивнів" і вказано на недоліки книги: "слабку сюжетну будову оповіді, відсутність психологічної школи, пародіювання засобів кіно тощо" [4, 59].

Тож, роман тісно пов'язаний з аналізом і оцінкою творчого доробку. Про це свідчать оригінально залучені до художнього життєпису матеріали ще й наукових досліджень та монографій. Саме вони допомагають розкрити стиль Ю.Яновського. "Цікаво працює письменник над композицією твору ("Чотири шаблі" – *О.П.*) <…> Він іде по лінії внутрішньої композиції, а це вимагає тісного взаємозв'язку між персонажами…" [4, 118].

Неодноразово автор життєпису зупиняється на поетиці творів. "Короткі історії" – це лірика в прозі, в основі якої закладено певний новелістичний епізод, емоційно сприйнятий письменником. Головне навантаження тут несе не дія, не фабула, а психологічний штрих, деталь, метафора, епітет, портрет" [4, 188]. Автор наводить приклади "інтуїтивного відчуття слова", "філігранності" Ю.Яновського: неповторні тропи та фігури, деталі, пейзажі.

Не замовчує С.Плачинда негативні відгуки про роман "Вершники", наводячи цитати в яких Ю.Яновського названо "формалістом, песимістом, абсентеїстом, навіть внутрішнім емігрантом" [4, 146]. Достовірною є й інформація Харківської організації СРПУ (1937) в якій зазначалося, що Ю.Яновський "визнав свої минулі націоналістичні помилки, обіцяв піддати їх розгорнутій самокритиці на наступному пленумі СРПУ" [4, 170].

У тексті твору наявні концепти інших авторів. Наприклад, М.Йогансена "Не умруть в робочому серці / Ті, що вмерли в полях Перекопу, / Ті, що хворі, голодні й голі, / Руками / брали / окопи, / Пазурами / видерли / волю"; В.Свідзинського "Над джерелом, край теплої долини, / Цвіте, біліючи, черешня у гаю, / І легкі пелюстки, злетівши з верховини, / Падуть зірницями в холодну течію"; уривки "Слова про рідну матір" М.Рильського, вірш "Присвята" М.Стельмаха тощо. Численні цитації збагачують художній зміст роману.

Активну сюжетотвірну функцію виконують побутові картини. Так, маємо опис помешкання Ю.Яновського в Харкові: "невелика затишна, схожа на каюту кімната. Лава заслана українським килимом. Простий, сосновий, нефарбований стіл вкритий старовинною плахтою. Замість ліжка – канапа, теж заслана килимом. На стіні фото, шмат вибійки з орнаментом, мапа. Все тут трохи аскетичне – Юра не любить зайвих прикрас" [4, 116].

Невід'ємною складовою роману є й пейзажні замальовки. Радість від надрукування першого вірша українською мовою Ю.Яновського "Дзвін" 17 лютого 1924 року асоціюється з "диханням ранньої весни": "Після тріскучих морозів, снігопадів на місто опустилися вогкі тумани. Лютий став схожий на березень: капало з дахів, дзюрчали струмочки, холодно зблискували калюжі" [4, 10]; "сирі темні "льодовні" довгих інститутських коридорів, строгих аудиторій" змінюються прибережною красою Славути-Дніпра: "Андріївська церква – така ажурна й легка, що здавалося, ось-ось відірветься від косогору й полетить під небеса, мов кульбабка. Князь Володимир з хрестом. Патонів "місток кохання", що єднає дві гори. Майнули з-поміж зеленої хащі врочистою сивою білизною стіни Видубецького монастиря. І знову гори, схожі на велетенські шоломи старих воїнів, що вгрузли в землю. Байраки. Кручі. Зелені пагорби й вітряки на них. А внизу – золоті висипи піску й прохолодні таємничі заводі та затоки, з яких, здається, от-от випливуть лодії князя Святослава з черленими щитами на бортах <…> теплий, напахчений плодами ранньої осені вітерець. Щедре сонце. Плескіт хвильок за бортом. Іграшкові – ніби намальовані – хатки в підгір'ях. Рибальські човни. Високе небо над головою. І – простір, безмежжя, голубінь…" [4, 21].

Художня цінність роману полягає не лише в достовірному моделюванні подій, а й у виразно окреслених характерах історичних осіб.

Знайомлячи читача з головним героєм роману, автор надає перевагу зовнішній репрезентації: "гарний, стрункий, високолобий, приємний у своїй скромній елегантності" [4, 15]. В описі зовнішності письменник обмежується переважно кількома штрихами, як правило, загальними характеристиками типу: "високий", "юний", "схвильований", "святковий", "врочистий", "загадковий і незрозумілий" з "імпозантною аристократичною зовнішністю" й "чутливим серцем". В ході подальшого розвитку сюжету він доповнює ці узагальнені риси конкретними живописними деталями: "Чорний чуб акуратно пригладжений. Гарні карі очі випромінювали радість" [4, 98]; "аристократ, який не звик носити костюма… це звучить трохи дивно. Але селянським парубком, яким він справді був, його не назвеш через благородну зовнішність. Хоча для аристократа він був дещо незграбний. Швидше за все, його можна було назвати молодим ученим" [4, 110]. Т.Жевченко при першій зустрічі з Ю.Яновським вразила

"врода, якою він аж світився, а може, те, що в його зовнішності було багато суперечностей" [4, 110]. Така характеристика образу доповнюється описом одягу: "вулицею бадьоро крокував худорлявий високий юнак у потертій шинелі та важких черевиках воєнного зразка" [4, 10]; "він був одягнений ніби на дипломатичний прийом" [4, 98]. Така манера створення документалізованого портрету (паспортного) дає змогу автору поступово, але повнокровно розкрити образ.

Досить часто С.Плачинда вдається до опосередкованої портретної характеристики, яка суттєво доповнює авторську: "цибатий, незграбний, з довгою, втягнутою шиєю, з обкутаними зеленими обмотками худими ногами, встромленими в зашкарублі й тяжкі австрійські солдатські буци він стримано й журливо всміхався по-хлопчачому припухлими губами, та й весь був просто хлопчаком, у якого тільки очі виказували, що смутки й тривоги, злидні й переживання не обминули юнака ані в єлисаветградських степах, де промайнуло дитинство й отроцтво, ані по убогих притулках київського студентського існування" [4, 9] у спогадах М.Бажана. "Завжди ввічливий, з тихим голосом, з доброю усмішкою, Юрій Іванович своїми бесідами й порадами, своєю принциповістю й високим художнім смаком викорінював поденщину, <…> змушував по-творчому осмислювати, глибше вникати в життєві процеси, нещадно боротися з несмаком" [4, 94] у характеристиці Л.Бодика. "Юнак літами, з досвідом літньої людини, він відзначався тактом, знаннями, працьовитістю, врівноваженістю і спокоєм, що зробило його душею всього творчого колективу, натхненником багатьох наших досягнень" [4, 94] в осмисленні П.Нечеси.

Текст включає в себе також моделювання низки образів відомих культурних діячів ХХ століття: С.Корольова, М.Терещенка, М.Йогансена, В.Еллана-Блакитного, М.Семенка, М.Куліша, П.Нечеси, О.Довженка, Ю.Солнцевої тощо. Письменник наводить вичерпну характеристику кожного. Так, М.Йогансен – "дотепна, енергійна людина, мандрівник і спортсмен, обдарований поет і прозаїк. Ю.Яновський шанував його за яскравість натури, безкомпромісність суджень, неабиякий літературний талант" [4, 165].

Головний редактор газети "Вісті", поет, сатирик, публіцист В.Еллан-Блакитний "худорлявий чоловік, невеликий русявий чуб спадає на високе чоло, рясні пшеничні вуса звисають донизу, тендітний, майже юначий овал обличчя. Очі сині, ніби аж дівочі; погляд привітний і водночас строгий і запитливий" [4, 64]. О.Довженко "ставний, гарний юнак з мужнім профілем, високим чолом та швидким поглядом світлих очей. Було в ньому щось загадкове, навіть – романтичне. Таке, чого не можна було одразу вловити – сиві скроні. Дивовижно: молоде, гарне, мужнє обличчя й <…> сивина на скронях. Це вражало, викликало і повагу, і зацікавленість, виникало відчуття, що перед тобою людина незвичайна" [4, 64]. Невипадково грані характеру О.Довженка та психологія творчості будуть розкриті Ю.Яновським в новелі "В листопаді", образ М.Куліша постане у "Вершниках". Вірність історичній правді допомагає С.Плачинді змоделювати переконливі образи сучасників Ю.Яновського.

Подані біографічні інформанти розширюють уявлення про письменників початку ХХ століття та їхні пошуки новацій у літературі та кіно. Образ же самого митця вияскравлюється в контексті його численних взаємин із названими культурними діячами.

Варто зазначити, що лише "зловісна постать" М.Хвильового інтерпретована в з позицій вульгаризаторських: "Хвильовий прямує прямо в національну трясовину" [4, 69], а членів ВАПЛІТЕ "вів у багно опортунізму й націоналізму" [4, 77]. На жаль, у романі зустрічаємо кон'юнктурні висловлювання: "Хвильовий перебував у глухій ізоляції від провідних письменників, які орієнтувалися не на Західну Європу, а на класичні зразки української й російської літератури, на радянську дійсність" [4, 69], а "його орієнтація на "психологічну Європу" <…> не що інше, як орієнтація на буржуазну літературу Заходу, на емігрантську брудну писанину, на бульварну псевдобелетристику" [4, 68]. Найталановитіша частина ваплітян "йшла не за Хвильовим, а за Комуністичною партією і народом" [4, 69]. Такі літературні групи як, Комункульт, Аспанфут, Пролеткульт, Пролітфронт, МАРС, Асоціація письменників названі організаціями "вульгаризаторського напрямку" [4, 68], а вступ Ю.Яновського до ВАПЛІТЕ пояснений метою бути послідовником В.Еллана-Блакитного й "утверджувати його принципи партійності й народності в літературі" [4, 70].

Тож, у відповідності до історико-біографічного жанру С.Плачинда в романі "Юрій Яновський" вдається до мови художнього документу, фактів достеменної біографії і до ресурсів уяви, домислу, що в свою чергу посилюють естетичну роль портретної характеристики Ю.Яновського. Ґрунтовне біографічне дослідження тісно пов'язане з аналізом і оцінкою творчого доробку митця.

У романі змодельовано життя конкретно-історичної постаті, її індивідуальні риси вдачі; реакцію на життєві явища, важливі події. Представлене дослідження не є вичерпним і подальші розробки цієї тематики допоможуть краще осягнути специфіку українського біографічного роману.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баран Є. Історико-біографічні романи М.Слабошпицького / Євген Баран // Січеслав. – 2006. – № 1. – С. 115-117.

2. Бахтин М. Эстетика словесного творчества / М.Бахтин. – М.: Искусство, 1986. – 444 с.

3. Плачинда С. "Так хотілося вирощувати хліб…" / Сергій Плачинда; [Розпитував С.Козак] // Літературна Україна. – 2010. – 29 квітня. – С. 6.

4. Плачинда С. Юрій Яновський: Біографічний роман / Сергій Петрович Плачинда. – К.: Молодь, 1986. – 256 с.

УДК 821.161.1: 82-31"18"

СПОСОБЫ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПЕРСОНАЖЕЙ В ПОВЕСТИ Е.АЛАДЬИНА "КОЧУБЕЙ"

Рагрина Ж.М., студентка

Запорожский национальный университет

В статье освещаются способы характеристики персонажей в повести Е.Аладьина "Кочубей". Рассматриваются такие приемы, как система антитез и оппозиций, диалог и монолог, самохарактеристика, авторская характеристика, характеристика персонажей другими персонажами.

Ключевые слова: романтизм, историческая повесть, антитеза, оппозиция, герой, характеристика.

Рагріна Ж.М. ЗАСОБИ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПЕРСОНАЖІВ У ПОВІСТІ Є.В.АЛАДЬЇНА "КОЧУБЕЙ" / Запорізький національний університет, Україна.

Стаття висвітлює засоби характеристики персонажів у повісті Є.Аладьїна "Кочубей". Розглядаються такі прийоми, як система антитез та опозицій, діалог та монолог, самохарактеристика, авторська характеристика, характеристика персонажів іншими.

Ключові слова: романтизм, історична повість, антитеза, опозиція, герой, характеристика.

Ragrina Z.M. THE WAYS OF CHARACTERIZING PERSONAGES IN THE STORY "KOCHUBEY" BY E.ALADJIN / Zaporizhzhya National University, Ukraine.

The ways of characterizing personages are described in the story "Kochubey" by E.Aladjin. We examine such ways as system of syntheses and oppositions, dialogue and monologue, a self-characteristic, the characteristics by author and by other heroes.

Key words: romantic, historical novel, antithesis, opposition, a hero, characteristic.

Е.Аладьин – один из русских поэтов и прозаиков начала 19 века. Творчество этого писателя практически не изучено, не смотря на то, что он был создателем и редактором журнала 19 века "Невский альманах", в котором печатали свои произведения А.Пушкин, К.Рылеев, В.Жуковский и другие. Активная издательская деятельность совпала по времени с его интенсивным писательским творчеством. В жанровом отношении произведения Аладьина многообразны. Это элегии, оды, баллады, поэмы. Успехом у читателей пользовались его исторические и светские повести. Особый интерес представляет вышедшая в 1817 году повесть "Кочубей".

Начало 19 века характеризуется развитием новых литературных форм и жанров. Одним из таких жанров становится историческая повесть.

Ранняя историческая повесть сближалась с байронической поэмой. Это проявлялось в особенностях сюжета, характере героев, и изображаемых событий. Большое внимание уделялось занимательным сюжетам и необычным, эффектным ситуациям. Однако усиление занимательного элемента зачастую вело к свободной интерпретации исторических фактов. Неоднократно поднимался вопрос о соотношении исторического материала и элементов авторского вымысла в исторической повести 19 века [4].

Большинство романтиков тяготело не столько к изображению жизни и деятельности отдельных исторических личностей, сколько к показу событий исторического прошлого, к воспроизведению бытовой, а нередко и общественной атмосферы, в которой протекала жизнь героев, создавая не повесть-характеристику, а повесть-событие. Таким было и анализируемое произведение.

Подобно поэме Байрона "Мазепа", Е.Аладьин изображает несколько эпизодов украинской истории, связанных с именем знаменитого гетмана Ивана Мазепы. Русский романтик дает свою трактовку происходившим событиям и историческим героям, создает яркие, многогранные, но крайне неоднозначные характеры.

Писателей-романтиков всегда интересовала украинская история. Это может быть объяснено как тягой к экзотичности, занимательности, остроте сюжетных линий, так и вниманием к проблеме свободы и